

CHRONOLOGIE

HET ONTSTAAN VAN DE EGYPTISCHE STAAT

Het maken van een eenvoudige tijdbalk kan leerlingen vaak helpen bij het begrijpen van de geschiedenis, maar wordt door veel leerlingen niet enthousiast ontvangen. Natuurlijk moeten leerlingen de belangrijkste jaartallen kennen, maar dat is vaak niet het doel. Leerlingen moeten bijvoorbeeld veranderingen zien, continuïteiten herkennen, door historische analogieën het heden kunnen verklaren of in ieder geval oorzaken en gevolgen zien. In de werkvorm 'Chronologie' gaan leerlingen met al deze zaken aan het werk en komt de eenvoudige tijdbalk tot leven.

De 'Chronologie' laat leerlingen:

- leren argumenteren en redeneren
- leren de dimensie tijd ervaren
- het nut van feitelijke kennis ervaren
- historisch denken

Onderwerp	Het ontstaan van de eerste stedelijke gemeenschappen Met deze werkvorm behandel je de gehele prehistorie
Activiteit	Leerlingen doorlopen verschillende rondes waarin ze uiteenlopende activiteiten moeten verrichten
Tijdsduur	De werkvorm duurt 50 minuten, inclusief nabespreken
Beginsituatie	Niveau: onderbouw mavo/havo/vwo In de klas is er aandacht geweest voor de levenswijze van jager-verzamelaars, de eerste landbouwgemeenschappen en de eerste stedelijke gemeenschappen
Instrueren	Wat: chronologie van de prehistorie Hoe: in tweetallen doorloop je verschillende rondes waarin je ontwikkelingen, afbeeldingen en bronnen op de juiste plek moet leggen Waarom: kennis van de chronologie van de prehistorie
Uitvoeren	Leerlingen doen de activiteiten in tweetallen. Ze krijgen per ronde een opgavenblad waar ze de afbeeldingen, ontwikkelingen en bronnen uit kunnen knippen. Ook krijgen de leerlingen een uitwerkblad (print deze op A3-formaat).
Nabespreken	Wat: wat heb je geleerd? Welke ontwikkelingen zie je? Hoe: hoe hebben jullie het gedaan? Wat deden jullie waardoor het goed ging? Waarom: zo krijg je inzicht in het verloop van de prehistorie Advies is om iedere ronde 10 minuten te laten duren en deze dan vervolgens gezamenlijk na te bespreken (dit om te voorkomen dat leerlingen gedurende het proces niet te herstellen fouten maken).

Literatuurverwijzingen:

- Havekes, H. (red.), *Geschiedenis doordacht: Actief Historisch Denken 2* (Boxmeer, 2005).
- Fisher, P. (red.), *Thinking Through History* (Londen, 2000).
- Vries, J. de (red.), *Actief Historisch Denken: Opdrachten voor activerend geschiedenisonderwijs* (Boxmeer, 2004).

Deze werkvorm is volledig tot stand gekomen om geschiedenisdocenten te inspireren activerende didactiek toe te passen in hun lessen. Mocht u van mening zijn dat in deze specifieke werkvorm content gebruikt is waarover u copyright beschikt, kunt u zich wenden tot de beheerder van de website.

CHRONOLOGIE

HET ONTSTAAN VAN DE EGYPTISCHE STAAT

De Egyptische staat is niet van de ene op de andere dag ontstaan; daar gingen honderden jaren aan vooraf. In deze opdracht gaan we proberen dat proces in kaart te brengen. Deze opdracht bestaat uit drie rondes. In de eerste ronde plaats je enkele gebeurtenissen in de juiste volgorde in een schema die je van je docent hebt gekregen. In de tweede ronde plaats je bij iedere gebeurtenis een afbeelding die deze gebeurtenis typeert. In de laatste ronde krijg je verschillende *primaire* en *secundaire* bronnen te lezen. Ook deze bronnen plaats je in het schema bij de goede gebeurtenis en afbeelding.

Ronde 1

De Egyptische staat heeft zich in enkele eeuwen ontwikkeld tot een ware landbouwstedelijke samenleving. Dit ging echter niet vanzelf. Hieronder staan, niet in de juiste tijdsvolgorde, enkele gebeurtenissen. Knip deze gebeurtenissen uit en plaats ze in de juiste volgorde in het schema.

ontstaan van dorpen

ongelijkheid tussen mensen

koning met ambtenaren krijgt de leiding

landbouw middel van bestaan

jagen en verzamelen zijn het middel van
bestaan

nieuwe beroepen

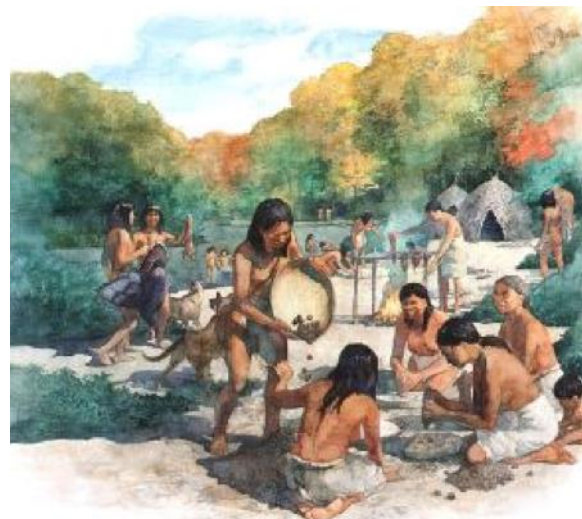
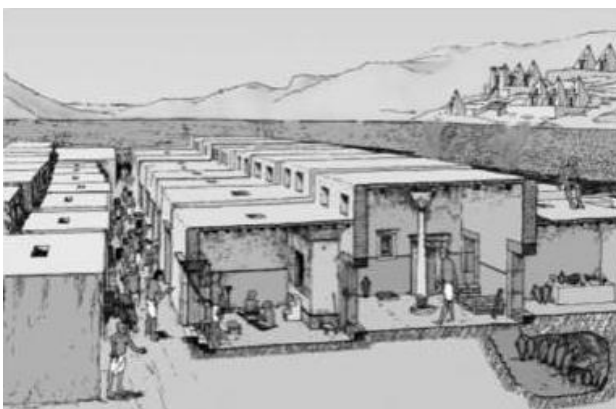
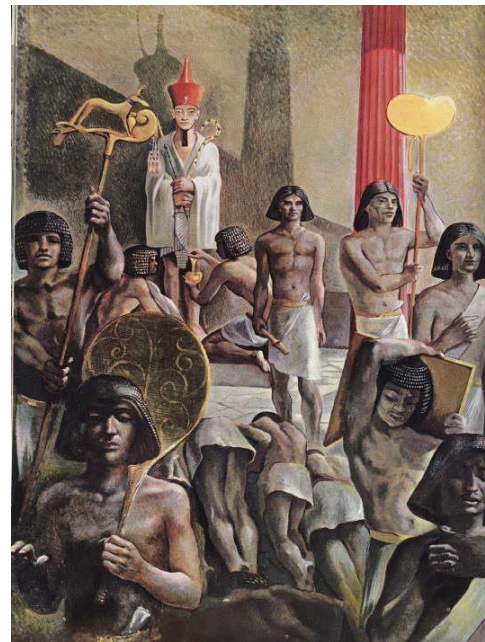
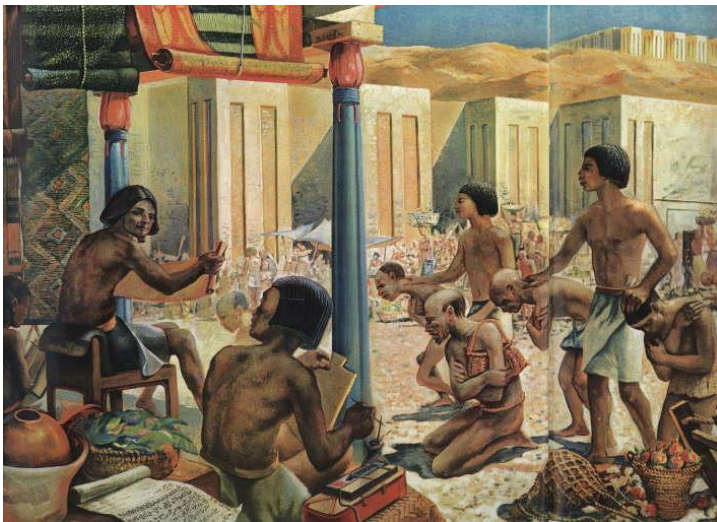

CHRONOLOGIE

HET ONTSTAAN VAN DE EGYPTISCHE STAAT

Ronde 2

Je hebt nu enkele gebeurtenissen in de juiste volgorde geplaatst. Hieronder vind je een aantal afbeeldingen die passen bij de in ronde 1 geplaatste gebeurtenissen. Knip de afbeeldingen uit en leg ze bij de juiste gebeurtenis.

CHRONOLOGIE

HET ONTSTAAN VAN DE EGYPTISCHE STAAT

Ronde 3

Nu je enkele gebeurtenissen en afbeeldingen in het schema hebt gelegd, ben je in staat uit te leggen hoe de Egyptische samenleving zich heeft ontwikkeld van jagers en verzamelaars tot een ware landbouwstedelijke beschaving. In de geschiedenis is hier veel over geschreven. Hieronder vind je enkele *primaire* en *secundaire* bronnen. Deze bronnen kunnen bij de in ronde 1 en 2 geplaatste gebeurtenissen en afbeeldingen worden geplaatst. Knip de bronnen uit en plaats ze op de juiste plek in het schema.

bron 1 – een huwelijkscontract van een Egyptische koopman

‘Ik geef jou twee pond zilver en zorg jaarlijks voor voldoende voedsel. Dit voedsel haal ik persoonlijk voor jou van het land waar ik dagelijks op werk. De kinderen die jij zult baren, zijn bezitters van mijn land en alle dingen en zaken die ik zal verwerven. Als ik jou verstoot en een andere vrouw neem, betaal ik je tien pond zilver.’

bron 2 – een Egyptische timmerman spreekt:

‘Mijn vader had grote stukken land in bezit. Al dit land moesten ik en mijn vier broers met elkaar verdelen. Daarom besloot ik om met mijn vrouw naar de stad te vertrekken. Hier ging ik aan de slag als timmerman. Voor een tekort aan voedsel hoefden we niet bang te zijn. Op het land produceerden de boeren namelijk voldoende. Mijn diensten kon ik dan ook gemakkelijk op de markt ruilen voor voedsel.’

bron 3 – een historicus over het oude Egypte:

‘Rond 2950 v. Chr. kreeg Narmer, leider van Boven-Egypte, na een oorlog ook de macht over Beneden-Egypte. Egypte was nu verenigd in een *natiestaat*. Aan het hoofd van Egypte stond één leider: de farao. De farao was ook de hoofdpriester en de Egyptenaren vereerden hem als een godheid. De functie van farao was erfelijk. De farao’s regeerden vanuit Memphis of Thebe, de hoofdsteden. Bij het bestuur werden ze geholpen door ambtenaren en regionale bestuurders, de gouverneurs. Het waren vooral de ambtenaren die veel zeggenschap hadden.’

bron 4 – een offer aan de god Hapy, de Nijlgod:

‘O de Nijl, prachtige Nijl. Wie waakt over dit land en geeft leven aan Egypte
Kom en laat bloeien!
Kom en laat bloeien!
O de Nijl, kom en laat bloeien!
Door jou leven wij nu in welvaart, in de meest prachtige dorpen!
O de Nijl, kom en laat bloeien!’

bron 5 – een Egyptische boer spreekt:

‘Hier op het land is het maar arme troef. Ook al zorgen wij ervoor dat het hele dorp voorzien is van voldoende voedsel, toch worden wij niet gewaardeerd. We hebben nauwelijks bezit, terwijl in het dorp juist de rijke bevolking woont. Toch staan deze ambachtslieden uit de dorpen niet bovenaan de sociale ladder. Dat zijn de priesters en onze farao!’

bron 6 – een historicus over het oude Egypte:

‘Lang geleden hebben mensen zich in de Nijlvallei gevestigd. In heel Noord-Afrika was na de laatste ijstijd een vochtig klimaat ontstaan. Omstreeks 8000 v. Chr. waren er groene vlaktes, rivieren en meren in de Sahara. Jagers en verzamelaars trokken hier rond en leefden in kleine groepen van maximaal dertig personen. Deze mensen leefden van alles wat ze vonden, uiteenlopend van vruchten, planten en wilde dieren.’

CHRONOLOGIE

HET ONTSTAAN VAN DE EGYPTISCHE STAAT

Ronde 4

Nu je voor jezelf een overzicht hebt gemaakt van de ontwikkeling van de eerste mens tot de eerste steden in Egypte, probeer je onderstaande vragen te beantwoorden.

1. Over het ontstaan van de eerste mens bestaan verschillende theorieën. Noem twee van deze theorieën en licht ze kort toe.

2. De eerste mensen waren jagers-verzamelaars. Noem minimaal twee kenmerken van jagers-verzamelaars.

3. Geef een oorzaak voor de landbouwrevolutie.

4. Rond 3.000 v. Chr. ontstaan er onder andere in Egypte steden. Leg uit waardoor er vanaf dat moment steden ontstonden.

5. Bekijk de bronnen uit de chronologie-opdracht. Sommige van deze bronnen zijn *primair*, terwijl andere bronnen *secundair* zijn. Leg uit wat primaire en secundaire bronnen zijn en geef in beide gevallen een nummer van een bron. Doe het als volgt: *Bron ... is een primaire/secundaire bron, want...*

6. Een historicus zegt: 'In 3000 v. Chr. stopt in Egypte de prehistorie'. Leg uit met welke gebeurtenis er een einde komt aan de prehistorie.

7. Geef aan of de volgende zaken horen bij jagers-verzamelaars of boeren.

a. Hunebedden gevonden in Drenthe: _____

b. Resten van een stenen boerderij in Frankrijk: _____

c. Speren gevonden in Afrika: _____

CHRONOLOGIE

HET ONTSTAAN VAN DE EGYPTISCHE STAAT

Uitwerkblad

Ronde 1						
Ronde 2						
Ronde 3						